

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ

الرَّحِيمِ

دانشگاه الزهراء (س)

دانشکده ادبیات ، زبان ها و تاریخ

پایان نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد

رشته زبان شناسی همگانی

عنوان

بررسی نقش پردازش نحوی در درک خواندن کودکان ناشنوا

استاد راهنما

خانم دکتر شهین نعمت زاده

استاد مشاور

خانم دکتر زهره قاری

دانشجو

نازلی مقتدایی

مهر ماه ۱۳۹۱

بسمه تعالی

تاریخ: ۹۷/۷/۱۴

شماره: ۹۷/۳۰۳

صورت جلسه‌ی دفاع از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد

(نسخه‌ی تحصیلات تکمیلی نسخه پرونده دانشجویی نسخه مالی)

نام و نام خانوادگی دانشجوی: نازلی مقتدایی شماره‌ی دانشجویی: ۸۷۱۱۷۳۰۱۱ نام رشته: زبان‌شناسی همگانی

شماره درس پایان‌نامه: ۱۲۴۳۳۵۲۰۳۰ تعداد کل واحد پایان‌نامه: ۴ واحد

عنوان پایان‌نامه: " بررسی نقش پردازش نحوی در خواندن و درک مطلب کودکان ناشنوا "

تاریخ دفاع از پایان‌نامه: ۹۱/۷/۱۵

نتیجه‌ی نهایی دفاع:

قبول

مردود

خوب

بسیار خوب

عالی

نمره‌ی درس پایان‌نامه: (به عدد) ۱۶.۶

اعضای هیأت داوری پایان‌نامه:

نام و نام خانوادگی	سمت	امضا
خانم دکتر شهین نعمت‌زاده	استاد راهنما	
خانم دکتر زهره قاری	استاد مشاور	
خانم دکتر ماندانا نوربخش	داور داخلی	
آقای دکتر سید مهدی سمائی	داور خارجی	
نام و نام خانوادگی مدیر گروه	نام و نام خانوادگی رئیس یا مدیر تحصیلات تکمیلی دانشکده	امضا

برپایه‌ی مصوبه‌ی شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه مورخ ۸۹/۳/۲۵ دانشجوی تا دو ماه بعد از تاریخ دفاع (باید) پایان‌نامه تصحیح و صحافی شده را تحویل دهد، در غیر این صورت از نمره دفاعیه او یک نمره کسر خواهد شد.

تاریخ تحویل پایان‌نامه ..... امضای کارشناس تحصیلات تکمیلی دانشگاه

نمره نهایی پس از اعمال مصوبه‌ی فوق ..... امضای مدیر تحصیلات تکمیلی دانشگاه

بی نهایت منت‌گزار استاد راهنمای عزیزم سرکار خانم دکتر شهین نعمت زاده هستم، به مناسبت بهترین راهنمایی‌های علمی و اخلاقی که در انجام این پژوهش به من عنایت فرمودند.

از استاد مشاور ارجمند و صبورم سرکار خانم دکتر زهره قاری که شایسته ترین مشورت‌های تخصصی را از بنده دریغ نفرمودند، صمیمانه سپاسگزارم.

از ریاست محترم گروه زبانشناسی دانشگاه الزهراء جناب آقای دکتر ساسانی و اساتید مهربان و دلسوز گروه زبانشناسی سرکار خانم دکتر نوربخش، سرکار خانم دکتر حق بین و سرکار خانم دکتر قطره صمیمانه تشکر و قدردانی می‌کنم. از منشی محترم گروه زبانشناسی سرکار خانم رحمانی به خاطر زحمات فراوانشان در طول زمان تحصیل تشکر می‌کنم.

سپاسگزارم از ریاست مرکز کاشت حلزون بیمارستان لقمان حکیم جناب آقای دکتر علی افتخاریان که اجازه دادند از کودکان آن مرکز درکسب تجربه و انجام این پژوهش بهره‌مند شوم، همچنین از سایر همکاران آن مرکز نیز نهایت تشکر را دارم.

پاس می‌دارم از ریاست محترم گروه شنوایی شناسی دانشکده توانبخشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی سرکار خانم مرضیه شریفیان البرزی به مناسبت اینکه اجازه فرمودند کودکان مورد مطالعه را در آن دانشکده مورد تحقیق قراردهم. همچنین از همکاران عضو هیأت علمی آن گروه سرکار خانم هما زرین کوب و جناب آقای علی محمدزاده و سرکار خانم فرناز فتح‌الله زاده که در مراحل مختلف انجام این پژوهش به اشکال مختلف مرا یاری رسانده‌اند مراتب امتنان خود را اعلام می‌دارم.

تشکر می‌کنم از آقای شاهپور زرد مویی که مسئولیت انجام آزمون‌های آماری را به عهده داشتند.

از کلیه ی خانواده‌هایی که اجازه دادند با کودکان کم شنوایشان در زمینه ی پژوهش حاضر وارد عمل شوم، سپاسگزاری می‌کنم.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اِقْرَا بِسْمِ رَبِّكَ الَّذِیْ خَلَقَ

خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ

اِقْرَا وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ

الَّذِی عَلَّمَ بِالْقَلَمِ

عَلَّمَ الْاِنْسَانَ مَا لَمْ یَعْلَمْ

بخوان به نام پروردگارت همان که آفرید

آدمی را از علق بیافرید

بخوان و پروردگارت کریمتر است

همان که به سبب قلم پیاموخت

پیاموخت به آدمی آنچه را نمی دانست

تقدیم به

کودکان

ناشنوا و کم شنوا

به امید آنکه راه گشای مشکلات خواندن و نوشتن آنها

باشد.

چکیده :

کاهش شنوایی به دلیل محدود کردن اطلاعات ورودی زبانی در دوران بحرانی زبان آموزی ، فراگیری زبان را در کودکان دچار آسیب شنوایی با اختلال مواجه می سازد. این محدودیت بر رشد نحوی این کودکان نیز تأثیر می گذارد. هدف این پژوهش بررسی نقش پردازش های نحوی بر درک خواندن کودکان ناشنوا است. این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ سؤالات زیر است: ۱. چه رابطه ای بین درک کلمات پرسشی و درک خواندن در کودکان ناشنوا وجود دارد ؟ ۲. بین ساده سازی نحوی جملات و درک خواندن در کودکان ناشنوا چه رابطه ای وجود دارد و ۳. چه رابطه ای بین تقطیع در مرز سازه ها و درک خواندن کودکان ناشنوا وجود دارد؟ نمونه های مورد مطالعه ۷ کودک ناشنوای کاشت حلزون شده فارسی زبان در محدوده ی سنی ۱۰-۸ سال بودند. برای پاسخ به سؤالات پژوهش سه آزمون طراحی شد. در هر آزمون کودکان متن آزمون را می خواندند و به سؤالات آن پاسخ می دادند . پس از جمع آوری پاسخ های کودکان ، داده های پژوهش به چهار گروه طبقه بندی شد. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده ها نشان داد که ۱. درک کلمات پرسشی موجب افزایش درک خواندن در کودکان ناشنوا می گردد (میانگین پاسخ ها قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی اختلاف معناداری را نشان می داد. $Sig=0/034$) ۲. ساده سازی نحوی درک خواندن را در این کودکان افزایش می دهد (اختلاف میانگین پاسخ ها در آزمون دوم معنادار بود ، $Sig= 0/018$) و ۳. تقطیع در مرز سازه ها موجب افزایش درک خواندن در کودکان ناشنوا می گردد (اختلاف میانگین پاسخ ها در آزمون سوم نیز معنادار بود . $Sig= 0/018$). این پژوهش می تواند به عنوان بخشی از روش های آموزش خواندن در کودکان دچار آسیب شنوایی مورد استفاده قرارگیرد. همچنین از نتایج این پژوهش می توان به عنوان زمینه ای برای ساخت آزمون های ارزیابی خواندن در کودکان ناشنوا استفاده کرد. پیشنهاد می شود این پژوهش بر روی کودکان ناشنوایی که از کاشت حلزون استفاده نمی کنند و نیز در سنین مختلف و پایه های تحصیلی متفاوت نیز انجام گردد.

کلید واژه ها : کودک ناشنوا ، نحو ، پردازش نحوی ، درک خواندن ، ساده سازی نحوی ، تقطیع

فهرست مطالب

فصل اول: کلیات پژوهش	۱
۱-۱. مقدمه	۲
۲-۱. بیان مسأله	۲
۳-۱. اهداف پژوهش	۴
۴-۱. سوالات پژوهش	۵
۵-۱. فرضیات پژوهش	۵
۶-۱. قلمرو پژوهش	۵
۷-۱. روش پژوهش	۶
۱-۷-۱. تعریف جامعه ی آماری و ویژگی های آن	۶
۲-۷-۱. روش نمونه گیری و حجم تقریبی نمونه ها	۶
۳-۷-۱. ابزار سنجش و مقیاس سنجش	۶
۴-۷-۱. روش تحلیل داده ها	۶
۸-۱. محدودیت های پژوهش	۶
۹-۱. کاربرد پژوهش	۷
۱۰-۱. سازمان پژوهش	۸
۲- فصل دوم : پیشینه ی پژوهش	۹
۱-۲. مقدمه	۱۰
۲-۲. پردازش های نحوی و خواندن	۱۰
۱-۲-۲. پژوهشگران ایرانی	۱۰
۱-۲-۲-۱. نبی فر ، ۱۳۸۸	۱۰

- ۱۲-۲-۲. پژوهشگران غیر ایرانی ۱۲
- ۱-۲-۲-۲. منیوک، ۱۹۹۰ ..... ۱
- ۲-۲-۲-۲. سایروس و والتزمن، ۲۰۰۰ ..... ۱۲
- ۳-۲-۲-۲. سیدارتان، ۲۰۰۴ ..... ۱۳
- ۴-۲-۲-۲. مارتوهرد جونو، ۲۰۰۵ ..... ۱۳
- ۳-۲. خواندن و پردازش های نحوی در کودکان دچار آسیب شنوایی ۱۴
- ۱-۳-۲. پژوهشگران ایرانی ۱۴
- ۱-۱-۳-۲. یعقوبی، ۱۳۸۲ ..... ۱۴
- ۲-۱-۳-۲. تیموری، ۱۳۹۰ ..... ۱۵
- ۲-۳-۲. پژوهشگران غیر ایرانی ۱۸
- ۱-۲-۳-۲. کویگلی و همکاران، ۱۹۷۶ ..... ۱۸
- ۲-۲-۳-۲. کویگلی، ۱۹۷۷ ..... ۱۸
- ۳-۲-۳-۲. ماسون، ۱۹۷۸ ..... ۱۸
- ۴-۲-۳-۲. رابینز و هچر، ۱۹۸۱ ..... ۲۵
- ۵-۲-۳-۲. کارودن و همکاران، ۱۹۸۴ ..... ۲۵
- ۶-۲-۳-۲. هرناندز، ۲۰۰۵ ..... ۲۵
- ۷-۲-۳-۲. مارسچارک، ۲۰۰۶ ..... ۲۶
- ۸-۲-۳-۲. فریدمن و سزرمن، ۲۰۱۰ ..... ۳۱
- ۴-۲. نقش حافظه ی فعال و درک خواندن ۳۲
- ۱-۴-۲. پژوهشگران ایرانی ۳۲
- ۱-۱-۴-۲. رضایی، ۱۳۸۲ ..... ۳۲

- ۳۳..... ۲-۴-۲. پژوهشگران غیر ایرانی
- ۳۳..... ۱-۲-۴-۲. کارپنتر، ۱۹۴۴
- ۳۳..... ۲-۲-۴-۲. کلی، ۲۰۰۰
- ۳۷..... **۳- فصل سوم : مباحث نظری**
- ۳۸..... ۱-۳. مقدمه
- ۳۸..... ۲-۳. کاهش شنوایی و اختلالات زبانی
- ۴۰..... ۱-۲-۳. تأثیر کاهش شنوایی بر تشخیص گفتار
- ۴۱..... ۲-۲-۳. عوامل مؤثر بر رشد زبان و مهارت های ارتباطی کودکان دچار آسیب شنوایی
- ۴۲..... ۳-۲-۳. اختلالات زبانی در کودکان دچار آسیب شنوایی
- ۴۲..... ۱-۳-۲-۳. اختلالات نحوی و ساخت واژی
- ۴۵..... ۲-۳-۲-۳. اختلالات معنا شناختی و واژگانی
- ۴۷..... ۳-۳-۲-۳. اختلالات کاربرد شناختی
- ۴۸..... ۴-۳-۲-۳. اختلالات خواندن
- ۵۰..... ۳-۳. مدل های خواندن
- ۵۰..... ۱-۳-۳. مدل پایین به بالا
- ۵۱..... ۱-۱-۳-۳. اختلالات درک خواندن در کودکان دچار آسیب شنوایی از دیدگاه طرفداران مدل پایین به بالا
- ۵۱..... ۲-۳-۳. مدل بالا به پایین
- ۵۲..... ۱-۲-۳-۳. اختلالات درک خواندن در کودکان دچار آسیب شنوایی از دیدگاه طرفداران مدل بالا به پایین
- ۵۳..... ۳-۳-۳. مدل تعاملی خواندن
- ۵۳..... ۱-۳-۳-۳. اختلالات درک خواندن در کودکان دچار آسیب شنوایی از دیدگاه طرفداران مدل تعاملی
- ۵۴..... ۴-۳. نقش عوامل نحوی بر درک خواندن
- ۵۴..... ۱-۴-۳. انواع کلی ساختارهای نحوی

- ۳-۴-۱-۱. عوامل پیچیدگی نحوی در جملات نوشتاری ۵۵
- ۳-۴-۱-۱-۱. ترتیب واژه ها ۵۵
- ۳-۴-۱-۱-۲. اصل حداقل فاصله ۵۶
- ۳-۴-۱-۱-۳. تحلیل بند های به هم پیوسته ۵۷
- ۳-۴-۱-۱-۴. صورت مجهول ۵۷
- ۳-۴-۱-۱-۵. منفی سازی ۵۸
- ۳-۴-۱-۱-۶. درونه سازی ۵۸
- ۳-۴-۲. ویژگی های نحوی مؤثر بر درک خواندن در کودکان دچار آسیب شنوایی ۶۰
- ۳-۵. مراحل رشدی سه گانه در خواندن ۶۲
- ۳-۵-۱. مهارت های رشدی مرحله ی اول در فرایند خواندن ۶۵
- ۳-۵-۲. مهارت های رشدی مرحله ی دوم در فرایند خواندن ۷۰
- ۳-۵-۳. مهارت های رشدی مرحله ی سوم در فرایند خواندن ۷۵
- ۴- فصل چهارم : روش پژوهش و تحلیل داده ها** ۸۱
- ۴-۱-۱. مقدمه ۸۲
- ۴-۲. روش پژوهش ۸۲
- ۴-۲-۱. روش نمونه گیری ۸۲
- ۴-۲-۱-۱. معرفی نمونه ها ۸۳
- ۴-۲-۲. روش جمع آوری اطلاعات ۸۴
- ۴-۲-۲-۱. آزمون اول ۸۴
- ۴-۲-۲-۲. آزمون دوم ۸۸
- ۴-۲-۲-۳. آزمون سوم ۹۰
- ۴-۲-۳. روش تحلیل اطلاعات ۹۳

۹۴	..... ۳-۴. تحلیل داده ها
۹۴	..... ۱-۳-۴. تحلیل و بررسی داده های آزمون اول
۹۴	..... ۱-۳-۴. بررسی داده های نوع A در آزمون اول
۹۶	..... ۲-۳-۴. بررسی داده های نوع غیر A در آزمون اول
۹۸	..... ۳-۳-۴. بررسی داده های نوع B در آزمون اول
۱۰۰	..... ۴-۳-۴. بررسی داده های نوع C در آزمون اول
۱۰۲	..... ۵-۳-۴. بررسی داده های نوع D در آزمون اول
۱۰۴	..... ۶-۳-۴. بررسی داده های نوع NR در آزمون اول
۱۰۶	..... ۷-۳-۴. نتیجه ی آزمون اول
۱۰۷	..... ۲-۳-۴. تحلیل و بررسی داده های آزمون دوم
۱۰۷	..... ۱-۲-۳-۴. بررسی داده های نوع A در آزمون دوم
۱۰۹	..... ۲-۲-۳-۴. بررسی داده های نوع غیر A در آزمون دوم
۱۱۱	..... ۳-۲-۳-۴. بررسی داده های نوع B در آزمون دوم
۱۱۳	..... ۴-۲-۳-۴. بررسی داده های نوع C در آزمون دوم
۱۱۵	..... ۵-۲-۳-۴. بررسی داده های نوع D در آزمون دوم
۱۱۷	..... ۶-۲-۳-۴. بررسی داده های نوع NR در آزمون دوم
۱۱۹	..... ۷-۲-۳-۴. نتیجه ی آزمون دوم
۱۲۰	..... ۳-۳-۴. تحلیل و بررسی داده های آزمون سوم
۱۲۰	..... ۱-۳-۳-۴. بررسی داده های نوع A در آزمون سوم
۱۲۲	..... ۲-۳-۳-۴. بررسی داده های نوع غیر A در آزمون سوم
۱۲۴	..... ۳-۳-۳-۴. بررسی داده های نوع B در آزمون سوم
۱۲۶	..... ۴-۳-۳-۴. بررسی داده های نوع C در آزمون سوم

۱۲۸	..... ۵-۳-۳-۴. بررسی داده های نوع D در آزمون سوم
۱۳۰	..... ۶-۳-۳-۴. بررسی داده های نوع NR در آزمون سوم
۱۳۲	..... ۷-۳-۳-۴. نتیجه ی آزمون سوم
۱۳۳	۵- فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهاد ها
۱۳۴	..... ۱-۵. مقدمه
۱۳۴	..... ۲-۵. سؤالات پژوهش و ارزیابی فرضیات
۱۳۶	..... ۳-۵. پیشنهاد ها
۱۳۷	..... منابع
۱۴۱	..... واژه نامه
۱۵۴	..... پیوست ها
۱۵۵	..... پیوست ۱ : متن آزمون اول
۱۵۷	..... پیوست ۲ : سؤالات آزمون اول
۱۵۸	..... پیوست ۳ : تصاویر کتاب مورد استفاده در آزمون اول
۱۶۱	..... پیوست ۴ : نمونه هایی از نحوه ی آموزش کلمات پرسشی
۱۶۳	..... پیوست ۵ : نمونه پاسخ های کودکان قبل از آموزش کلمات پرسشی
۱۶۴	..... پیوست ۶ : نمونه پاسخ های کودکان پس از آموزش کلمات پرسشی
۱۶۵	..... پیوست ۷ : متن بخش اول آزمون دوم
۱۶۸	..... پیوست ۸ : متن بخش دوم آزمون دوم
۱۷۱	..... پیوست ۹ : سؤالات آزمون دوم
۱۷۲	..... پیوست ۱۰ : تصاویر کتاب مورد استفاده در آزمون دوم
۱۷۹	..... پیوست ۱۱ : نمونه پاسخ های کودکان به بخش اول آزمون دوم
۱۸۱	..... پیوست ۱۲ : نمونه پاسخ های کودکان به بخش دوم آزمون دوم

- پیوست ۱۳: متن آزمون سوم ۱۸۳
- پیوست ۱۴: سوالات آزمون سوم ۱۸۵
- پیوست ۱۵: نمونه ایی از تصاویر کتاب مورد استفاده در آزمون سوم ۱۸۶
- پیوست ۱۶: نمونه هایی از تقطیع کودکان مورد مطالعه ۱۹۱
- پیوست ۱۷: نمونه پاسخ های کودکان قبل از تقطیع ۱۹۵
- پیوست ۱۸: نمونه پاسخ های کودکان پس از تقطیع ۱۹۷
- پیوست ۱۹: نمونه ایی از جدول های امتیاز دهی ۱۹۹
- پیوست ۲۰: نمونه ایی از آزمون آماری ویل کاکسون مورد استفاده در تحلیل داده ها ۲۰۲

فهرست نمودارها

- نمودار ۴-۱. میانگین پاسخ های نوع A قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۹۵
- نمودار ۴-۲. میانگین پاسخ های نوع غیر A قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۹۷
- نمودار ۴-۳. میانگین پاسخ های نوع B قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۹۹
- نمودار ۴-۴. میانگین پاسخ های نوع C قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۱۰۱
- نمودار ۴-۵. میانگین پاسخ های نوع D قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۱۰۳
- نمودار ۴-۶. میانگین پاسخ های نوع NR قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۱۰۵
- نمودار ۴-۷. پیشرفت کودکان در آزمون اول ۱۰۶
- نمودار ۴-۸. میانگین پاسخ های نوع A در متن پیچیده و ساده ۱۰۸
- نمودار ۴-۹. میانگین پاسخ های نوع غیر A در متن پیچیده و ساده ۱۱۰
- نمودار ۴-۱۰. میانگین پاسخ های نوع B در متن پیچیده و ساده ۱۱۲
- نمودار ۴-۱۱. میانگین پاسخ های نوع C در متن پیچیده و ساده ۱۱۴
- نمودار ۴-۱۲. میانگین پاسخ های نوع D در متن پیچیده و ساده ۱۱۶
- نمودار ۴-۱۳. میانگین پاسخ های نوع NR در متن پیچیده و ساده ۱۱۸
- نمودار ۴-۱۴. پیشرفت کودکان در آزمون دوم ۱۱۹
- نمودار ۴-۱۵. میانگین پاسخ های نوع A قبل و بعد از تقطیع ۱۲۱
- نمودار ۴-۱۶. میانگین پاسخ های نوع غیر A قبل و بعد از تقطیع ۱۲۳
- نمودار ۴-۱۷. میانگین پاسخ های نوع B قبل و بعد از تقطیع ۱۲۵
- نمودار ۴-۱۸. میانگین پاسخ های نوع C قبل و بعد از تقطیع ۱۲۷
- نمودار ۴-۱۹. میانگین پاسخ های نوع D قبل و بعد از تقطیع ۱۲۹
- نمودار ۴-۲۰. میانگین پاسخ های نوع NR قبل و بعد از تقطیع ۱۳۱
- نمودار ۴-۲۱. پیشرفت کودکان در آزمون سوم ۱۳۲

فهرست جدول ها

- جدول ۱-۳. درجه بندی میزان کاهش شنوایی بر حسب دسی بل ۳۹
- جدول ۲-۳. ارتباط میزان کاهش شنوایی و دامنه ی اختلالات تشخیص گفتار ۴۰
- جدول ۳-۳. مدل بالا به پایین در خواندن ۵۲
- جدول ۴-۳. مدل پایین به بالا در خواندن ۵۲
- جدول ۵-۳. مهارت های رشدی سطح واژه در مرحله ی اول ۶۷
- جدول ۶-۳. مهارت های رشدی سطح جمله در مرحله ی اول ۶۸
- جدول ۷-۳. مهارت های رشدی سطح متن در مرحله ی اول ۶۹
- جدول ۸-۳. مهارت های رشدی سطح واژه در مرحله ی دوم ۷۲
- جدول ۹-۳. مهارت های رشدی سطح جمله در مرحله ی دوم ۷۳
- جدول ۱۰-۳. مهارت های رشدی سطح متن در مرحله ی دوم ۷۴
- جدول ۱۱-۳. مهارت های رشدی سطح واژه در مرحله ی سوم ۷۷
- جدول ۱۲-۳. مهارت های رشدی سطح جمله در مرحله ی سوم ۷۸
- جدول ۱۳-۳. مهارت های رشدی سطح متن در مرحله ی سوم ۷۹
- جدول ۱-۴. معرفی کودکان مورد مطالعه ۸۳
- جدول ۲-۴. میانگین پاسخ های نوع **A** قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۹۴
- جدول ۳-۴. میانگین پاسخ های نوع غیر **A** قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۹۶
- جدول ۴-۴. میانگین پاسخ های نوع **B** قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۹۸
- جدول ۵-۴. میانگین پاسخ های نوع **C** قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۱۰۰

- جدول ۴-۶. میانگین پاسخ های نوع **D** قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۱۰۲
- جدول ۴-۷. میانگین پاسخ های نوع **NR** قبل و بعد از آموزش کلمات پرسشی ۱۰۴
- جدول ۴-۸. میانگین پاسخ های نوع **A** در متن پیچیده و ساده ۱۰۷
- جدول ۴-۹. میانگین پاسخ های نوع غیر **A** در متن پیچیده و ساده ۱۰۹
- جدول ۴-۱۰. میانگین پاسخ های نوع **B** در متن پیچیده و ساده ۱۱۱
- جدول ۴-۱۱. میانگین پاسخ های نوع **C** در متن پیچیده و ساده ۱۱۳
- جدول ۴-۱۲. میانگین پاسخ های نوع **D** در متن پیچیده و ساده ۱۱۵
- جدول ۴-۱۳. میانگین پاسخ های نوع **NR** در متن پیچیده و ساده ۱۱۷
- جدول ۴-۱۴. میانگین پاسخ های نوع **A** قبل و بعد از تقطیع ۱۲۰
- جدول ۴-۱۵. میانگین پاسخ های نوع غیر **A** قبل و بعد از تقطیع ۱۲۲
- جدول ۴-۱۶. میانگین پاسخ های نوع **B** قبل و بعد از تقطیع ۱۲۴
- جدول ۴-۱۷. میانگین پاسخ های نوع **C** قبل و بعد از تقطیع ۱۲۶
- جدول ۴-۱۸. میانگین پاسخ های نوع **D** قبل و بعد از تقطیع ۱۲۸
- جدول ۴-۱۹. میانگین پاسخ های نوع **NR** قبل و بعد از تقطیع ۱۳۰

فصل اوّل

کلیّات

پژوهش

۱. کلیات پژوهش

۱-۱. مقدمه

کودکان دچار آسیب شنوایی^۱، به دلیل نقص شنوایی، اطلاعات ورودی زبانی ناکافی از محیط دریافت می‌کنند، بنابراین در جنبه‌های گوناگون آوا شناختی، نحوی، معناشناختی و کاربرد شناختی زبان دچار اختلالات متعددی هستند. این کودکان در مهارت‌های خواندن و نوشتن نیز دچار ضعف می‌باشند. پژوهش حاضر به نقش نحو زبان بر درک خواندن کودکان دچار آسیب شنوایی می‌پردازد. بنابراین، حوزه‌ی مورد مطالعه‌ی این پژوهش روانشناسی زبان است که یک حوزه‌ی میان رشته‌ایست.

۱-۲. بیان مسأله

کودکان دچار آسیب شنوایی حتی با استفاده از وسایل کمک شنیداری مانند سمعک و کاشت حلزون^۲ شنوایی نیز برای فراگیری زبان به مداخله‌های تخصصی گوناگون نیازمندند. میزان و عمق اختلالات زبانی این کودکان، خواه در سطح کاهش شنوایی شدید و خواه در سطح کاهش شنوایی عمیق، به اندازه‌ای است که آنها را در امر فراگیری مهارت‌های چهارگانه‌ی زبانی (صحبت کردن، گوش دادن، خواندن و نوشتن) با مشکلات جدی روبرو می‌سازد.

اختلالات زبانی این کودکان طیف وسیعی را در برمی‌گیرد. آنها در تمامی جنبه‌های زبانی از قبیل واژگان، معنا، ساخت واژه، نحو و کاربرد زبان دچار مشکل هستند. از مشکلات بخش نحو در این کودکان می‌توان به عدم رعایت ترتیب صحیح واژگان در جمله، مطابقت بین فاعل و فعل و درک و تولید نادرست زمان افعال اشاره کرد. همچنین آنها در کاربرد ضمائر مختلف و درک صورت مجهول و تفاوت آن با صورت معلوم دچار مشکل هستند. این کودکان یا از

---

¹ Hearing-Impaired Children

² Cochlear Implant

حروف اضافه استفاده نمی‌کنند و یا آنها را به جای یکدیگر و به صورتی نادرست به کار می‌برند. در واقع، اختلالات زبانی در جنبه‌های مختلف زبانی و نیز اختلالات ذکر شده در بخش نحو زبان، در هنگام خواندن و نوشتن نمودهای بارزتری دارند. به عنوان مثال حتی یک کودک ناشنوا که پس از عمل کاشت حلزون شنوایی، مقدار زیادی از شنوایی خود را باز یافته است، همچنان در درک متون نوشتاری دچار مشکلات جدی است.

دلایل وجود مشکلات جدی این کودکان در فرایند خواندن و به ویژه درک خواندن این است که آنها از تفاوت‌های صورت نوشتاری و گفتاری آگاهی کاملی ندارند، به عنوان مثال این امکان وجود دارد که یک کودک دچار آسیب شنوایی که در ماه‌های آخر سال دوم دبستان تحصیل می‌کند، توانایی خواندن متون نوشتاری با صدای بلند را کسب کرده باشد، اما از درک آنچه می‌خواند، ناتوان بماند. این کودکان از تأثیر نقش ترتیب واژگان در تغییر معنای جملات نوشتاری آگاهی نسبتاً پایینی دارند و حتی در مهارت‌های اولیه خواندن مانند آگاهی از تفاوت بین جملات خبری و سؤالی دچار مشکل هستند. همچنین از تأثیر نقطه گذاری و علامت‌های نوشتاری (مانند علامت سؤال و تعجب، ویرگول و...) در تغییر معنای جملات نوشتاری آگاهی چندانی ندارند و معنای این علامت‌ها را درک نمی‌کنند. بنابراین این کودکان در جملات نوشتاری شکل سؤالی را از شکل خبری تشخیص نمی‌دهند.

ماهیت کاهش شنوایی و پیامدهای آن در شکل‌گیری زبان در این کودکان به گونه‌ای است که موجب می‌شود مهارت‌های اولیه خواندن در آنها با گذشت زمان و به خودی خود رشد و توسعه نیابد. این درحالی است که کودکان طبیعی پس از کسب مهارت‌های اولیه فرایند خواندن و افزایش تجربیات در زمینه خواندن متون مختلف، وارد مراحل و سطوح بالاتر و عالی خواندن^۳ می‌شوند. در مراحل بالاتر، کودک به هدف نویسنده متن پی‌برده و از متن نوشتاری استنباط‌هایی را انجام می‌دهد و در مورد متنی که خوانده است، دست به استنتاج می‌زند. کودک طبیعی می‌تواند بر فرایند خواندن خود مدیریت داشته و به تفکر درباره متن پردازد و پس از

---

³ Higher – Order Level Of Reading